

Biyoloji ve biyoteknolojinin şafağındayız

Sağlık teknolojileri hızla ilerliyor ve bu gelişmeler neticesinde insan sağlığı alanında büyük yol kat ediliyor. Bu anlamda inovasyona ve Ar-Ge çalışmalarına çok önem veren Amgen adına Amgen Türkiye ve Gensenta Genel Müdürü Güldem Berkman ile bir söyleşi gerçekleştirdik.

"Biyoloji ve biyoteknolojinin şafağındayız. Çok büyük gelişmelerle insan yaşam süresi ve kalitesine büyük katkılar sağlanacağına inanım tam." diyor Amgen Türkiye ve Gensenta Genel Müdürü Güldem Berkman. İnsanlık tarihindeki en büyük arayış "ölümsüzlük" ve "sonsuz gençlik"tir hiç şüphesiz. Fakat insanoğlu hiçbir zaman kendini bu iki tutkusuna bu kadar yakın hissetmemiştii...

Öncelikle kadın yönetici olarak önderlik ettiğiniz girişimleri yakından takip ediyor ve takdir ediyorum. "Amgen Women Empowered to be Exceptional" (WE2 – Amgen Sıra dışı Kadınlar Liderlik Programı)'nı örnek verebilirim. Kadın yönetici olarak bu ünvanın sizde nasıl bir sorumluluk yarattığını bizlerle paylaşır mısınız?

Amgen Türkiye ve Gensenta olarak misyonumuz hastalara hizmet etmek ve günümüz koşullarına uyacak şekilde, etkinlik ve verimliliği en üst seviyeye çıkarmak. Bunun için yeni iş modellerine ihtiyacımız var. Günümüz dünyasında CEO'ların birçok sorumluluğu bulunuyor. İçinden geçtiğimiz bu dönemde bu roller daha da belirgin hale geliyor. Bir şirketin en önemli değeri çalışanları. Bireylerin kendilerini güvende, mut-

lu ve verimli hissedebilecekleri bir ortamda çalışmaları büyük önem taşıyor. Dolayısıyla CEO'lar öncelikle bu ortamı çalışanları için oluşturmalı ve sürdürülebilir şekilde yönetebilmeli. Birçok genç aday için rol model olan CEO'lar, şirket içinde yeniliklerin oluşmasına fırsat verme çalışmalarına liderlik etmeli; dönüşüm, yeni liderler yetiştirme, kurumsal vatandaşlık gibi konularda öncü olmalı.

Sosyal sorumluluk projelerinizi de takip ediyorum. "Amgen, Türkiye ve Gensenta çalışanları Sağlık Profesyonellerinin Yanında!" hareketi çok önemli ve anlamlıydı. Bunun gibi projeleriniz oluyor mu? Markanın global anlamda bakış açısı nedir?

Amgen Türkiye ve Gensenta olarak faaliyetlerimizi ihtiyaç sahibi hastaların tedavilerden en etkin şekilde faydalanmasını sağlama odağı ile sürdürüyoruz. Bilimsel yenilikçiliğe verdiğimiz önemle hastaların hayatına değer katacak ilaçlar geliştiriyoruz. Biyoyüzyılın merkezindeki şirketlerden biri olarak, en zor hastalıklarla savaşmak ve hastalara daha iyi hizmet vermek için, biyolojinin potansiyelini ortaya çıkarmak amacıyla uzmanlaşıyoruz. Kurumsal vatandaşlığı, sahip olduğumuz sorumluluk

hissinin ayrılmaz bir parçası ve geleneği olarak görüyoruz. Bu doğrultuda Türkiye genelindeki sürdürülebilir çevre, eğitim ve bilim, iş etiği, ilaca erişim, çeşitlilik ve dahilîyet alanlarındaki çalışmaları ve projeleri destekliyoruz. Çalışma arkadaşlarımız ve iş paydaşlarımız ile yürüttüğümüz "iyi şirket" olma bilinciyle gelen sorumluluk hissini tüm topluma ve çevreye yaymak istiyoruz. Gönüllü Sorumlular ekibimiz; Amgen Vakfı ve bilim eğitimleri, toplumsal cinsiyet eşitliği, hastalık ve engellilik farkındalığı, hayvanları ve çevreyi koruma, yardımlaşma ve yerel afet alanlarında geliştirdiğimiz tüm projelerle toplumda fayda ve farkındalık yaratıyor. Amgen'in Türkiye'de de sürdürdüğü sosyal sorumluluk projelerinden biri olan Amgen Biyoteknoloji Deneyimi (Amgen Biotech Experience-ABE) yeni nesil yenilikçilere ilham vermek için fen eğitimindeki mükemmelliği iletirmek amacıyla Amgen Vakfı tarafından 30 yıl önce başlatıldı. Her yıl yaklaşık 90 bin öğrenci ve 1.500 öğretmene ulaşan programdan yaklaşık 850 bin öğrenci yararlandı. Program kapsamında biyoteknoloji müfredatı, mesleki gelişim olanakları ve ihtiyaç duyulan tüm materyalleri ücretsiz olarak sağlıyoruz. Öte yandan online bilim eğitimi platformu LabXchange ile geleceğin bilim insanlarına bilimsel süreci doğrudan

Güldem Berkman

keşfetme fırsatı sunuyoruz. ABE programı ile 2023 yılına kadar 1 milyondan fazla öğrenciyi bilimle buluşturmayı, LabXchange ile daha fazla öğrenciyi keşfetmenin ne kadar keyifli olduğunu deneyimleme olanağı sunmayı hedefliyoruz. Eşitliğe ve kapsayıcılığa büyük önem veriyoruz. WE2 (Women Empowered to be Exceptional - Amgen Sıradışı Kadınlar Liderlik Programı) projesi ile kadın profesyonellerin önündeki liderlik engellerinin kaldırılmasını hedefliyoruz. Öte yandan, teknolojik gelişmeleri yakından takip ediyor, teknolojiyle güçlendirilmiş iş dönüşümü çalışmalarımız sayesinde kurumsal sosyal sorumluluk projelerini pandemi de kesintisiz sürdürüyoruz.

The Future HealthCare Konferansında, Sağlık Geleceğinde Biyoteknolojinin rolünden bahsettiniz. Ele aldığınız başlıklardan yola çıkarak önce bugünü sonra da geleceği değerlendirelim isterim.

Günümüzde kimyasal içerikli ilaçlardan biyoteknolojik ürünlere doğru ciddi bir evrime yaşıyoruz. Biyoteknolojinin altın çağındayız. Biyoteknolojik ilaçlar artık her konuda daha çok gelişecek, kişiye özel ilaçlar daha çok

hayatımızda yer alacak. Geçmişten bugüne hasta bakımı alanında pek çok önemli yenilik, ilk biyoteknolojik tedavilerin yolunu açtı. Önümüzdeki süreçte bispesifik antikor, immünoterapi virüsü, antikor ilaç konjugesi ve CAR T-hücresi yöntemlerine dayalı biyoteknolojik ilaçları tedavi seçenekleri arasında daha fazla göreceğiz. Amgen, moleküler genetik uygulamaların umut verici özelliğini fark eden ilk şirketler arasında yer alıyor. İlaç keşfinin insan biyolojisinin çok iyi anlaşılması ile başladığına inanıyor ve öncü bilimimiz ile insan sağlığını tehdit eden hastalıklara karşı yenilikçi tedaviler keşfedip geliştiriyoruz. 40 yıldan fazla süredir yenilikçi tedavi yaklaşımlarını araştırarak hayati öneme sahip ilaçlar üretiyor ve yeni jenerasyon immünoonkoloji tedavilerini piyasaya sunuyoruz. Ürünlerimizin yaklaşık %70'i alanında ilk olarak geliştirildi. Özellikle onkoloji, hematoloji, kardiyoloji, osteoporoz, nöroloji, immünooloji ve nefroloji gibi alanlarda insan sağlığını tehdit eden hastalıklara karşı yenilikçi tedaviler keşfedip geliştiriyoruz. Hastaların yaşam kalitesini artırmak ve çaresi olmayan hastalıkları iyileştirmek için ileri teknolojiyi kullanan şirketimiz, araştırmalar

sonucu elde ettiği genetik bilgiler ve analiz araçlarıyla DNA ve hastalık arasındaki bağlantıları ortaya çıkarıyoruz. Aynı zamanda biyolojiklerdeki deneyimimizi biyobenzer üretiminde kullanıyoruz. Yeni yatırımlar için ileriye yönelik planlarımız bulunmakla beraber yeni yatırım alanlarını belirlerken öncelikle ihtiyaç, alan yerleşkesi ve diğer özel gereksinimler gibi durumları dikkatlice irdeliyoruz. Öne çıkan terapötik alanlarda ve standardın dışındaki ürünlere yönelme amacımız doğrultusunda çalışmalarımız devam ediyor. Öte yandan salgın döneminde Adaptive Biotechnologies ile işbirliği yaptık. COVID-19'u önlemeye veya iyileştirmeye yönelik tedavi geliştirme hedefiyle gerçekleştirdiğimiz iş birliği kapsamında Adaptive'in virüs nötralize edici antikorların tespitine yönelik tescilli bağışıklık tıbbi platformu ile bizim immünooloji ve yeni antikor tedavisi geliştirme uzmanlığımızı birleştirdi.

*Yapay zeka, büyük veri, dijital sağlık teknolojileri ve mobil sağlık cihazları sağlığın her alanında çok önemli rol oynuyor ve oynayacak dediniz. Siz şu anda

bu teknolojilerle ne kadar iç içesiniz ve en çok hangi alanlardaki kullanımları ileri dönük faydalar sağlıyor?

Pandemi ile yeniden şekillenen dünya düzeninde teknoloji ile hiç olmadığı kadar iç içeyiz. Teknolojik gelişmelere hızla entegre olabilen, inovasyonu iş stratejisinin odağına yerleştiren şirketler gelecekte ayakta kalan şirketler olacak. İçinde bulunduğumuz teknoloji çağında, gelişmeleri yakından takip etmek, dijital dönüşümün içinde yer almak, inovatif projelere yatırım yapmak en önemli önceliklerimiz olmak zorunda. Günümüzde dijital dönüşüm yepyeni bir boyut kazandı. İş modellerimizi, dijital dönüşüm ile yeniden şekillendiriyor, yeni fikirler, yeni teknolojiler, yeni hizmet modelleri, yeni yetenekler üretecek şekilde geliştiriyoruz. Amgen'de dijital dönüşümü şirket kültürünün bir parçası haline getirmek için dönüşümü şirket içerisinden başlattık. Müşterilerimiz ile olan iletişimimizi de kapsayan, Diji-GEN adını verdiğimiz bir proje yolculuğuna çıktık. İnsan Kaynakları sistemleri ile bilgi teknolojileri sistemlerinden e-mail ve toplantı gibi dijital taahhüt araçlarına kadar her adımı dijitalleştiren Diji-GEN projesini pek çok şirket paydaşımızla birlikte adım adım oluşturduk. Diji-GEN ile yeni normalde sektörde farklılaşmayı hedefliyoruz. Bu doğrultuda eğitimler ile kişisel gelişimi destekliyor, müşterilerimizi de yeni normale hazırlıyoruz. Sadece pandeminin fiziki iletişimi zorlaştıran koşulları nedeniyle değil, işimizi daha verimli ve çağa uygun hale getirmek için bu dönüşüme ön ayak olduk. Mobil, ölçeklenebilir, kullanıcı deneyiminin basit olduğu çözümler, her sektörde olduğu gibi sağlık alanında da öncelikli hale gelecek. Çok daha karmaşık durumlarda sağlık süreçlerinin kesintisiz çalışması için altyapıların tasarlanması oldukça önemli. Önümüzdeki dönemde Teletıp platformlarının (TeleHealth) doktor, hasta ve tedavi süreçlerindeki etkileşimlerde katma değer sağlayacağını, tedavinin uygulanmasında dönüşüm yara-

tacağını öngörüyoruz. Amgen'de birer dönüşüm lideri olarak konumlandığımız çalışanlarımızın dijital yetkinliklerini artırmaya odaklandık. Verimlilik ve dijital transformasyon arasındaki dengeyi kurmanın yolu çevik çalışanlardan geçtiğimi düşünüyoruz.

Kişiselleştirilmiş ilaç, akıllı ilaç, Bite teknolojisi gibi yepyeni biyolojik teknolojilerin kullanıldığı ilaçlar ortaya çıkarılabiliyor. Bu üçünü bize anlatabilir misiniz?

Biyolojideki gelişmeler sayesinde bir grup ilacın sadece bir grup hastaya daha etkili olacağını biliyoruz örneğin bizim bir onkoloji ilacımız belli bir mutasyona sahip hastalar-

da çok daha etkili dolayısı ile bu mutasyona sahip hastalara verilmesini öneriyor, sağlık bilimi bu tür ilaçlara kişiselleştirilmiş ilaç diyoruz. Yine özellikle nöroloji ve psikiyatride kullanılan bazı ilaçların hasta tarafından alınıp alınmadığı takip edilebiliyor, bunlara akıllı ilaç diyoruz. Son olarak, BiTE teknolojisi çok heyecan veren bir gelişme... Bu teknoloji ile geliştirilmiş bir ilaç vücuttaki T-hücreleri ile tümör hücreleri arasında köprü kurulmasını sağlıyor. Tümör ile mücadele etmesi beklenen T-hücrelerinin tümör hücrelerini tanımasını ve bağlanarak yok etmesini kolaylaştırıyor.

Pandemi dönemini de kısaca değer-

lendirmenizi isterim. Sağlık sektörü açısından nasıl bir süreç yaşandı ve ne gibi değişimler yarattı. Bundan sonra neler olmasını ön görüyorsunuz?

Belirsizliklerin ve bilinmeyenlerin yaşandığı, günlük hayatımızda iş yapış şekillerimize kadar birçok unsurun dönüştüğü bir dönemin içindeyiz. Her sektörde olduğu gibi sağlık sektörü de dijitalleşmeye doğru evrildi. Sağlık profesyonellerinin çalışma şartları ve içinde bulunduğu durum gereği onlara en hızlı, basit ve ihtiyaca yönelik uzaktan iletişim ve etkileşimle çözümlerini sunmayı amaçlıyoruz.

Yakın zamanda Yunanistan'daki sağlık kongresinde kanser konusu ele alındı ve çözüm olan ilaç ve teknolojilerden bahsedildi. Çok yakın zamanda da piyasaya sürüleceği söylendi. Bu gibi gelişmelerin yaşandığı ilaç sektöründe rekabet nasıl işliyor? Bu soruyu sizin hızlı tüketim grubuna ait tecrübeniz var. Bakış açınızı öğrenmek isteriz?

İlaç; inovasyonun çok önemli olduğu, dolayısı ile araştırma geliştirmeye son derece büyük yatırım yapan bir sektör. Hızlı Tüketim Ürünlerinde de elbette Ar-Ge var ama bu derece rekabetçi ve fark yaratan, taklit edilmesi zor düzeyde değil. Kanser uzun süredir karşılaşılmamış ihtiyacın en yüksek olduğu hastalık alanlarından bir tanesi ve bu nedenle birçok ilaç şirketi bu konuda çözümler bulmak için çabılıyor. 2000 yıllarında insan genom haritasının ortaya çıkması ile bu süreç daha da hızlandı.

Son olarak eklemek istediğiniz bir şeyler var mı?

Biyoloji ve biyoteknolojinin şafağındaız. Çok büyük gelişmelerle insan yaşam süresi ve kalitesine büyük katkılar sağlanacağına inancım tam. Hepimize sağlıklı ve mutlu günler diliyoruz.